אלא הכא במאי עסקינן כגון שהרהינו אצלו וקמיפלגי בדר' יצחק דא"ר יצחק [א]מנין לבעל חוב שקונה משכון שנאמר [ו]ולך תהיה צדקה אם אינו קונה משכון צדקה מנין מכאן לבעל חוב שקונה משכון ת"ק סבר הני מילי ישראל מישראל הוא דקרינא ביה ולך תהיה צדקה אבל ישראל מנכרי לא קני ור"מ סבר קל וחומר ישראל מישראל קני ישראל מנכרי לא כל שכן אבל נכרי שהלוה את ישראל על חמצו אחר הפסח דברי הכל עובר התם ודאי נכרי מישראל לא קני תנן נכרי שהלוה (א) ישראל על חמצו אחר הפסח מותר בהנאה נהי נמי דהרהינו אצלו הא אמרת נכרי מישראל לא קני לא קשיא [ב]הא דאמר ליה מעכשיו הא דלא אמר ליה מעכשיו ומנא תימרא דשני ליה בין היכא דאמר מעכשיו ובין היכא דלא אמר מעכשיו דתניא נכרי שהרהין פת פורני אצל ישראל אינו עובר ואם אמר לו הגעתיך עובר מאי שנא רישא ומאי שנא סיפא אלא לאו שמע מינה שאני היכא דא"ל מעכשיו להיכא דלא אמר ליה מעכשיו שמע מינה ת"ר [ג]חנות של ישראל ומלאי של ישראל ופועלי נכרים נכנסין לשם חמץ שנמצא שם אחר הפסח אסור בהנאה ואין צריך לומר באכילה חנות של נכרי ומלאי של נכרי ופועלי ישראל נכנסין ויוצאין לשם חמץ שנמצא שם אחר הפסח מותר באכילה ואין צריך לומר בהנאה: **מתני'** [ד]חמץ שנפלה עליו מפולת הרי הוא כמבוער רבן שמעון בן גמליאל אומר כל שאין הכלב יכול לחפש אחריו: **גמ'** אמר רב חסדא [ה]וצריך שיבטל בלבו תנא כמה חפישת הכלב שלשה טפחים אמר ליה רב אחא בריה דרב יוסף לרב אשי הא דאמר שמואל [ו]כספים אין להם שמירה אלא בקרקע מי בעינן שלשה טפחים או לא אמר ליה הכא משום ריחא בעינן שלשה טפחים התם משום איכסויי מעינא הוא ולא בעי שלשה וכמה [ז]אמר רפרם בר פפא מסיכרא טפח: **מתני'** האוכל תרומת חמץ בפסח בשוגג משלם קרן וחומש במזיד פטור מתשלומין ומדמי עצים: **גמ'** תנן התם [ח]האוכל תרומה בשוגג משלם קרן וחומש [ט]אחד האוכל ואחד השותה ואחד

אלא. רישא וסיפא כשהרהינו אבל בלא הרהינו דכולי עלמא מכאן ולהבא הוא גובה: **קונה משכון.** כל ימי הלואה המשכון קנוי לו ואם נאנס חייב באונסין שאינו עליו לא כשומר חנם ולא כשומר שכר שפטורין באונסין אלא כולו ברשותיה ובשמירתו עומד: **ולך תהיה צדקה.** בהשבת העבוט כתיב. אי אמרת קונה משכון איכא צדקה בהא שכיבה ששכב בשלמתו שהשאיל לו זה דבר הקנוי לו ואם אינו קונה צדקה בהשכבה זו מניין על שלו שכב: **אבל ישראל מנכרי לא.** הלכך לא עבר עליה דאמר מר (לעיל דף כט.) אבל אתה רואה של אחרים: **תנן נכרי שהלוה וכו'.** ואותיבנא לרבא לעיל [ע"א] ושנינן כשהרהינו אצלו והא אמרת השתא דברי הכל נכרי מישראל לא קני: **לא קשיא.** מתניתין דאמר ליה כשהרהינו אצלו אם לא אתן לך עד יום פלוני יהא שלך מעכשיו הלכך נכרי שהלוה את ישראל קם ליה חמץ ברשות נכרי וישראל שהלוה את הנכרי קם ליה ברשות ישראל ברייתא דלא אמר ליה מעכשיו אלא כשאר משכון נתנו לו וקבע לו זמן שאם לא יפרע לו יגבה חובו ממשכונו וישום אותו בדמים הלכך בנכרי שהלוה לישראל דברי הכל אפילו לא פרע ליה אסור לישראל ליהנות ממנו דכל ימות הפסח של ישראל היה דמכאן ולהבא הוא גובה ואי משום דהרהינו נכרי מישראל לא קני. וישראל שהלוה פליגי מאן דאסר סבר כיון שהרהינו בעל חוב קונה משכון וליכא למימר הכא מכאן ולהבא גובה ומאן דשרי קסבר ישראל מנכרי ליכא צדקה ולא קני משכון: **ומנא תימרא.** דאפילו כשהרהינו שאני לן בין אמר מעכשיו ללא אמר מעכשיו: **פת פורני.** פת גדולה האפויה בתנור גדול כעין תנורים שלנו שהתנורים שלהם היו קטנים ומיטלטלין ופיהם למעלה ומדביקין הפת בדפנות שאין אופין בה אלא פתים קטנים ואורחא דמילתא נקט דאיידי דחשיבי שקיל ליה במשכון: **אינו עובר.** בפסח דקסבר ישראל מנכרי לא קני משכון: **הגעתיך.** מעכשיו קאמר אם לא אפרע לך עד יום פלוני עובר ואף על פי שלא הגיע הזמן שמא כשיגיע לא יפרע ונמצא עובר למפרע בבל יראה: **מאי שנא רישא כו'.** אי הגעתיך לאו מעכשיו הוא מאי קא מהני בלאו הגעתיך נמי כי מטא זמניה ולא פרע שקיל ליה בחובו: **ומלאי של ישראל.** פת ויין הנמכר בתוכה: **אסור בהנאה.** דלא תלינן ליה בפועלין אלא מן של מלאי היה ושל ישראל הוא: **גמ' צריך שיבטל בלבו.** שמא יפקח הגל במועד ונמצא עובר עליו: **כספים.** של פיקדון אין להם שמירה אלא בקרקע ואם לא נתנן בקרקע ואבדו פשיעה היא אצלו וחייב דשומר חנם חייב בפשיעה: **משום ריחא.** שהכלב מריחו ומחטטו ומוציאו: **מסיכרא.** מקום: **מתני' בשוגג.** ששגג בתרומה ואפילו הזיד בחמץ משלם קרן וחומש ואף על גב דלא הוה שוה מידי דחמץ בפסח אסור בהנאה מיהו שוגג דתרומה דכתיב ביה וחמישיתו יוסף עליו ונתן לכהן את הקודש (ויקרא כב) דבר הראוי להיות קודש שאינו יכול לשלם לו המעות אלא הפירות והתשלומין נעשין תרומה כדלקמן (לב.) לאו לפי דמים משלם אלא לפי מדה משלם הלכך לאו בתר דמים אזלינן: **במזיד.** שהזיד בתרומה אפילו שגג בחמץ פטור מן התשלומין: **ומדמי עצים.** אם תרומה טמאה היא אין משלם לו דמי עצים שהיתה ראויה להיסק תחת תבשילו משום דתרומה מזיד אין בה חומש ואין תשלומיה לכפרה ואין נעשין תרומה דגבי חומש בשגגה כתיב אבל מזיד אינו אלא כשאר גזלן בעלמא ומשלם מעות ולפי דמים ולא לפי המדה וחמץ בפסח לאו בר דמים לאסור בהנאה ואף להיסק לא הוי חזי ליה ולאו מידי אפסדיה:

גמ'

אלא הב"ע שהרהינו אצלו וקמיפלגי בדרבי יצחק. תימה לריב"א אביי היאך יתרץ כך דע"כ בדרבי יצחק קמיפלגי וסיפא דקתני נכרי שהלוה את ישראל על חמצו אמאי דברי הכל עובר אע"ג דלא קנה כיון דלמפרע הוא גובה ורישא נמי אמאי אינו עובר למ"ד כיון דלמפרע הוא גובה ומפרש ריב"א דהשתא כי מוקי פלוגתא בדרבי יצחק מיירי שלא בא ישראל לידי גבייה שפדאו נכרי לבסוף דלא שייך השתא פלוגתא דאביי ורבא כלל אלא בהא קמיפלגי דלמאן דאמר עובר ס"ל דקני ליה ישראל מנכרי וה"ל ברשות ישראל ומ"ד אינו עובר ס"ל דלא קני ליה והרי לא היה ברשותו ובסיפא ד"ה עובר דלא קני ליה נכרי לכ"ע והרי היה ברשות ישראל ומיהו מתניתין דקתני נכרי שהלוה וכו' מותר בהנאה מיירי שלא פדאו ישראל דאי פדאו אע"ג דמוקי לה בסמוך בדאמר ליה מעכשיו מכל מקום מאי מהני: **בדרבי** יצחק קמיפלגי. תימה הא ר' יצחק לא קאמר דקני משכון אלא שלא בשעת הלואה כדמוכח בהאומנין (בבא מציעא פב.) והכא ישראל שהלוה לנכרי על חמצו תנן דמשמע בשעת הלואה כדמשמע בהאומנין ו) דקתני הלוהו על המשכון שומר שכר והתניא שומר חנם ומשני הא דמשכנו בשעת הלואתו והא שלא בשעת הלואתו ופריך והא אידי ואידי על המשכון קתני ויש לומר דהכי פירושו כיון דשלא בשעת הלואה קונה לגמרי כדרבי יצחק א"כ לענין חמץ יש לנו לחושבו כאילו הוא שלו לעבור בבל יראה אף בשעת הלואה דחשבינן ליה מלוי וכן יש לפרש בהשולח (גיטין לז.) גבי המלוה על המשכון אינו משמט מדרבי יצחק כיון דקני ליה שלא בשעת הלואה נמי מיקרי של אחיך בידך: **שקונה** משכון. פי"ה קונה משכון לענין חיוב אונסין ור"י אומר דבהאומנין (ב"מ פב.) משמע דלא הוי אלא שומר שכר דהלוהו על המשכון שומר שכר בעי למימר התם בגמרא דסבר לה כרבי יצחק וכולה שמעתא חמצו של נכרי ביד ישראל איירי שלא קבל עליו ישראל אחריות דאי קבל הרי הוא שלו ועובר עליו כדמוכח בפ"ק (דף ה:): **ואם** אמר הגעתיך עובר. לאביי רישא מיירי כשפדאו וסיפא כי אמר הגעתיך היינו שאינו רוצה לפדותו:

דבר

עין משפט נר מצוה

פה א מיי' פ"י מהלכות שכירות הלכה א סמג עשין לג טוש"ע ח"מ סי' עב סעיף ב:

פו ב מיי' פ"ד מהלכות חמץ הל' ה טוש"ע או"ח סי' תמח סעי' א:

פז ג טוש"ע או"ח סי' תמט:

פח ד ה מיי' פ"ג מהל' חמץ הל' יא סמג עשין לט טוש"ע או"ח סי' תלג סעיף ח:

פט ו ז מיי' פ"ד מהל' שאלה ופקדון הלכה ד סמג עשין פח טוש"ע ח"מ סי' רצא סעיף (יח) [טו]:

צ ח מיי' פ"י מהלכות תרומות הל' א:

צא ט שם הל' ג:

רבינו חננאל

ופריק לעולם רישא וסיפא בשהרהינו אצלו, ובדרבי יצחק פליגי דאמר מניין לבעל חוב שקונה משכון, שנאמר ולך תהיה צדקה אם אינו קונה צדקה מנין, ת"ק לית ליה הא דר' יצחק ור' מאיר אית ליה. ומתמהינן א) וכי דרבי יצחק תנאי היא. ושנינן כולי עלמא אית להו דר' יצחק, והכא בהא קא מיפלגי, ת"ק סבר ישראל מישראל דבר צדקה הוא קני, אבל משכון דגוי דלאו בר צדקה הוא לא קני. ור' מאיר סבר ק"ו משכון דישראל קני ליה המלוה, משכון דגוי לא כל שכן, אבל נכרי שהלוה את ישראל על חמצו וקבע לו זמן לפרעו אחר הפסח דברי הכל עובר, דלא קנה הגוי חמצו של ישראל אלא ברשות ישראל קאי ועובר עליו. **ומקשינן** תנן נכרי שהלוה את ישראל על חמצו אחר הפסח מותר בהנאה, והאמרת גוי מישראל לא קני ואפילו הרהינו אצלו. ושנינן משנתינו בשפירש לו קני מעכשיו, כדתניא נכרי שהרהין פת פורני אצל ישראל אינו עובר בפסח. ואם אמר לו הגעתיך כלומר קני מעכשיו עובר. ובך סוגיא דשמעתא זו סלקא והוא כגון הא דתנן הלוהו על שדהו ואמר לו אם איני מביא לך עד שלש שנים הרי הוא לך (מעכשיו כו'. ת"ר חנות של גוי ומלאי של גוי. כלומר הסחורה שבתוך החנות לנכרי, ופועלי ישראל נכנסין לשם ועושין מלאכתן, חמץ שנמצא שם אחר הפסח אסור בהנאה. ואין צריך לומר באכילה, כלומר חמץ של ישראל הוא. וכן חנות של ישראל ומלאי של ישראל ופועלי גוים נכנסין שם ומשמשין בצרכי החנות. חמץ שנמצא שם אחר הפסח מותר באכילה, ואין צריך לומר בהנאה. כללא דמילתא בתר פועלין אזלינן, אם פועלין ישראל הן חמצן הוא ואסור, ואם של גוים מותר. חמץ

מסורת הש"ס

א) ב"מ פב. גיטין לז. שבועות מד. [קדושין ח:], ב) [תוספתא פ"ב הי"ד ע"ש], ג) ב"מ מב. לעיל ח., ד) ב"מ שם, ה) תרומות פ"ו [מ"א] ב"מ נד:, ו) [ב"מ פא.].

◆

תורה אור השלם

ו. הָשֵׁב תָּשִׁיב לוֹ אֶת הָעֲבוֹט כְּבוֹא הַשֶּׁמֶשׁ וְשָׁכַב בְּשַׂלְמָתוֹ וּבֵרְכֶךָּ וּלְךָ תִּהְיֶה צְדָקָה לִפְנֵי יְיָ אֱלֹהֶיךָ: דברים כד יג

◆

הגהות הב"ח

(א) גמ' שהלוה את ישראל על חמצו:

◆

מוסף רש"י

שקונה משכון. לכל מילי להתחייב באונסין (ב"מ פב.) ואם אבד חייב באחריותו (גיטין לז.). **חמץ שנפלה** עליו מפולת הרי הוא כמבוער. ואין צריך לבערו דאין כאן עוד בל יראה (ב"מ מב.). **כספים אין** להם שמירה אלא בקרקע. דאם לא טמנן ונגנבו, פשיעה היא (ב"מ מב.). **משום ריחא.** שהכלב מריח ומופש אחריה והרי הוא מוציאו ונראה (שם).

◆

רבינו חננאל (המשך)

שנפלה עליו מפולת ונטמן בעפר. אם הוא טמון שלשה טפחים בכדי שאין הכלב יכול לחפש אחריו, כלומר אינו מריח ריח החמץ הרי הוא כמבוער, ואינו חייב לחפור ולהוציאו ולשרפו, אבל צריך לבטלו. ולא חימא אפילו בשמירת הפקדון כך, כי הא דאמר שמואל כספים אין להם שמירה אלא בקרקע, ולא בעינן כולי האי אלא טפח בלבד סגי. דכיון דמשום אכסויי מעינא הוא דיו, דהא משום ריחא לא חיישינן, לכך אפילו אם הוא טמון בקרקע טפח סגי ליה. מתני' האוכל תרומת חמץ בפסח בשוגג משלם קרן וחומש, במזיד הואיל וחייב כרת פטור מן התשלומין ומדמי העצים, פירוש לא תאמר חשוב זו התרומה שאכלת אתה כאילו שרפת אותה ונהנית ממנה ואתה חייב לשלם כפי הנאתך, אלא אפילו כעצים העומדין לשרפה אין חיוב לשלם, שהחמץ בפסח איסורי הנאה הוא. ולית ליה לכהן לשרפה וליהנות ממנה. כדרך שנהנה בשאר ימות השנה בתרומה טמאה שמסיקה תחת תבשילו. אי הכי אפילו בשוגג יהא פטור מן התשלומין דהא לית ליה דמים דאיסורי הנאה הוא, ואמרינן מתני' ר' יוסי הגלילי הוא דאמר ותמה על עצמך האיך חמץ אסור בהנאה כל

א) משמע דרבינו הי' לו גי' אחרת בגמ' דמעיקרא ס"ד דפליגי בדר' יצחק גופא אי ב"ח קונה משכון או לא. ב) במשנה שם לא החכר [illegible] שבעה כדבעינן למימר לקמן. תנן התם בתרומה פ"ו. אכל תרומה שוגג משלם קרן וחומש, אחד האוכל ואחד השותה
דמיירי מעכשיו אבל בגמ' שם ד' סו ע"ב מוקמינן דאמר ליה קני מעכשיו.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones